

PRAVO NA RAD

LUKA TOMANOVIĆ 3/8

ŠTA JE RAD

- **RAD JE IZUZETNO VAŽNA SPOSOBNOST LJUDI, TO JE SVRSISHODNA I I SVESNO ORGANIZOVANA DELATNOST LJUDI, RADI POSTIZANJA NEKOG KORISNOG EFEKTA, KOJIM SE MOŽE ZADOVOLJITI ODREĐENA VRSTA SOPSTVENIH ILI KOLEKTIVNIH POTREBA.**
- **OBLICI RADA:**
 - ❖ **GRUPNI RAD**
 - ❖ **INDIVIDUALNI RAD**
 - ❖ **KVALIFIKOVANI RAD** (JE TERMIN ZA RAD ZA KOJI JE POTREBNO SPECIFIČNO ŠKOLOVANJE)
 - ❖ **PREKOVREMENI RAD**
 - ❖ **PRIVREDNO-PROIZVODNI RAD**

OSNOVNE ODREDBE USTAVA VEZANE ZA RAD

- **PRAVO NA RAD JE ZAGARANTOVANO USTAVOM SRBIJE I TO U DELU KOJI SE ODNOSI NA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE, ČLAN 60 USTAVA NAŠE REPUBLIKE.**
- **USTAV JEMČI PRAVO NA RAD, U SKLADU SA ZAKONOM.**
- **SVAKO IMA PRAVO NA SLOBODAN IZBOR RADA.**
- **SVIMA SU, POD JEDNAKIM USLOVIMA, DOSTUPNA SVA RADNA MESTA.**
- **SVAKO IMA PRAVO NA POŠTOVANJE DOSTOJANSTVA SVOJE LIČNOSTI NA RADU, BEZBEDNE I ZDRAVE USLOVE RADA, POTREBNU ZAŠTITU NA RADU, OGRANIČENO RADNO VREME, DNEVNI I NEDELJNI ODMOR, PLAĆENI GODIŠNJI ODMOR, PRAVIČNU NAKNADU ZA RAD I NA PRAVNU ZAŠTITU ZA SLUČAJ PRESTANKA RADNOG ODNOSA. NIKO SE TIH PRAVA NE MOŽE ODREĆI.**
- **ŽENAMA, OMLADINI I INVALIDIMA OMOGUĆUJU SE POSEBNA ZAŠTITA NA RADU I POSEBNI USLOVI RADA, U SKLADU SA ZAKONOM.**

УСТАВ
РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ

**Ustav Republike Srbije iz
2006. godine**

ŠTA JE TO BITNO DA ZNAMO?

- **ZA ZAPOSLENE JE OVO BITNO DA ZNAJU SPOMENUTE ODREDBE IZ SLEDEĆIH RAZLOGA: ZAKLJUČIVANJE BILO KAKVOG SPORAZUMA ILI DAVANJE IZJAVA KOJE BI SADRŽALE ODRICANJE OD SVOJIH PRAVA NE BI PROIZVODILO NIKAKVA PRAVNA DEJSTVA. OVAKAV SPORAZUM ILI IZJAVA BI BILI NIŠTAVNI, ODNOSNO, NEVAŽEĆI.**

DAKLE UKOLIKO VAS POSLODAVAC PRIMORA DA PRIHVATITE NEKE USLOVE RADA KOJI NISU U SKLADU SA USTAVOM SRBIJE, TO BI BILO PROTIVZAKONITO I U TOM SLUČAJU MOGLI BISTE SE OBRATITI NADLEŽNIM ORGANIMA PRAVOSUĐA, NAKON ČEGA BI SVE TE ODREDBE NAMETNUTE OD STRANE POSLODAVCA BILE UKLONJENE! NE ODRIČITE SE SVOJIH PRAVA!

ZAKON O RADU

- **OSIM OSNOVNIH ODREDBI NAŠEG USTAVA, POSTOJI I ZAKON O RADU.**
- **NJIME SU PRAVA OBAVEZE I ODGOVORNOSTI IZ RADNOG ODNOSA UREĐUJU U SKLADU SA RATIFIKOVANIM MEĐUNARODNIM KOEFICIJENTIMA.**
- **PRAVA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI IZ RADNOG ODNOSA UREĐUJU SE I KOLEKTIVNIM UGOVOROM, A PRAVILNIKOM O RADU, ODNOSNO UGOVOROM O RADU SAMO KADA JE TO OVIM ZAKONOM ODREĐENO.**
- **ZAKON JE OBJAVLJEN U „SLUŽBENOM GLASNIKU”, BR. 24/2005, 61/2005 I 54/2009. VIDI: ZAKLJUČAK US RS, I U BR. 190/2005 - 22/2011-26.**

KRŠENJE ODREDBI U SRBIJI

- **U VREMENU ENORMNE NEZAPOSLENOSTI U ZEMLJI, KADA SMO PO STOPI NEZAPOSLENOSTI PRVI U EVROPI, OTVARA SA MOGUĆNOST ZA EKONOMSKO ISKORIŠĆAVANJE ZAPOSLENIH.**
- **VEĆ POSTOJE SLUČAJEVI GRAĐEVINSKIH RADNIKA KOJI SU SE JAVILI ZA RAD U DRUGIM DRŽAVAMA GDE SU BILI U POLOŽAJU ŽRTAVA TRGOVINE LJUDIMA, BEZ NAKNADE ZA RAD, BEZ DOKUMENATA I SLIČNO.**
- **VRSTA EKONOMSKOG ISKORIŠĆAVANJA JE I ZAPOSŁJAVANJE LJUDI NA KRATAK PERIOD OD NEKOLIKO MESECI, BEZ ISPLAĆIVANJA ZARADE A ZATIM I ZATVARANJE FIRME NAKON ISTEKA OVOG ROKA I OTVARANJE DRUGE FIRME. TIME POSLODAVAC USKRAĆUJE ZAPOSLENIMA SVAKU MOGUĆNOST DA NAPLATE SVOJE ZARADE. ZAPOSLENI, KOJI SU OČAJNI JER NEMAJU POSLA I NADE, DOVEDENI SU U SITUACIJU DA PRIHVATAJU POSAO NA NEKOLIKO MESECI BEZ ZARADE, BEZ OGRANIČENJA RADNOG VREMENA, BEZ ZAŠTITNIH SREDSTAVA, BEZ PAUZA ZA ODMOR U TOKU RADA, BEZ GODIŠNJEG ODMORA I UZ POTPISAVANJE IZJAVA DA SE ODRIČU SKORO SVIH SVOJIH PRAVA IZ RADA. U PRAKSI SU SVE ČEŠĆI SLUČAJEVI DA ZAPOSLENI PO NEKOLIKO MESECI RADE KOD POSLODAVCA BEZ IKAKVE NAKNADE ZARADE. POSLODAVAC OVO OPRAVDAVA TEŠKOM SITUACIJOM U DRUŠTVU, VISOKIM NAMETIMA I UKAZUJE ZAPOSLENOM DA ĆE, U SLUČAJU ISPLATE ZARADE, BITI PRINUĐEN DA ZATVORI PREDUZEĆE ILI DA OTPUSTI ZAPOSLENOG. ZAPOSLENI U STRAH DA ĆE IZGUBITI POSAO A U NADI DA ĆE SE BILO ŠTA „KADTAD PROMENITI” PRIHVATA OVAKVU SITUACIJU.**

KAKO SE SUPROSTAVITI U SKLADU SA ZAKONOM

- **ČLANU 61 USTAVA REPUBLIKE SRBIJE ODNOSI SE NA PRAVO NA ŠTRAJK U SKLADU SA ZAKONOM I KOLEKTIVNIM UGOVOROM. TO PRAVO MOŽE BITI OGRANIČENO ZAKONOM, SHODNO PRIRODI ILI VRSTI DELATNOSTI.**
- **TAKOĐE POSTOJE I RAZNE INSTUTUCIJE KOJIMA SE MOŽETE OBRATITI, POPUT REPUBLIČKOG ZAVODA ZA SOCIJALNU ZAŠTITU.**

PRVI ŠTRAJK

PRVI POZNATI ŠTRAJK JE IZBIO 12. VEKA P.N.E. U EGIPTU ZA VREME RAMZESA III, PRILIKOM GRAĐEVINSKIH RADOVA. DOGAĐAJ JE SAČUVAN NA PAPIRUSU I DETALJNO OPISUJE TOK ŠTRAJKA.

ŠTRAJK JE ZAPOČEO 10. DANA 2. MESECA ZIME I TRAJAO JE PERIODIČNO SVE DO 1. MESECA LETA.

RADNICI KOJI SU GRADILI KRALJEVSKU GROBNICU U DEIR EL-MEDINI ODBILI SU DA RADE ZBOG KAŠNJENJA I ONAKO NISKIH PLATA KOJE SU DOBIJALI. ISPLATE SU POČELE DA KASNE PO NEKOLIKO NEDELJA, NAJVIŠE ZBOG KORUPCIJE KOJA JE BILA ŠIROKO RASPORSTRANJENA U VLADAJUĆOJ KLASI.

NIJE POZNATO KAKO SU DOSLI NA TADA NOVU IDEJU ŠTRAJKA, ALI POVREMENIM PREKIDIMA RADA USPELI SU DA IZDEJSTVUJU ISPLATE.

HVALA NA PAŽNJI!